Seksualnost osoba s invaliditetom: “Neugodno nam je pričati o toj temi, neki to smatraju degutantnim kao da mi nismo ljudska bića”

PIŠE SONJA BARČANEC - 26.11.2021. 15:00

Facebook | Twitter | WhatsApp

ILUSTRACIJA / IZVOR: UNSPLASH.COM

Jedna od većih tabu tema današnjice zasigurno je seksualnost osoba s invaliditetom.

Zapitajte se kada ste zadnji put s nekim razgovarali o toj temi, gledali kakav televizijski prilog, slušali radijsku emisiju ili čitali članak, bilo u novinama, časopisu ili na portalu, i jeste li uopće. Osobe bez invaliditeta možda će najprije pomisliti kako nema potrebe da o tome pričaju, čitaju ili misle, no na taj način tu tematiku direktno stavljaju u koš s brojnim drugim, njima nevažnim stvarima o kojima bi radije željeli znati što manje.

Osobe s invaliditetom svjesne su pak generalnog mišljenja koje vlada među ljudima te osjećaju da je većini nelagodno pričati ili slušati o izazovima te vrste. Potvrdili su mi to članovi i članice Udruge osoba s invaliditetom Bolje sutra grada Koprivnice koji su s obzirom na osjetljivost teme željeli ostati anonimni što im je onda i pomoglo da se lakše otvore, podijele neke svoje misli i odgovore na nekoliko intimnih pitanja.

– O toj temi baš i ne pričamo, a i drago nam je da je tako jer bi nam inače bilo neugodno – bila je rečenica jedne djevojke, dok su ostali klimali glavom slažući se s njezinom izjavom.

– Radije bih o tome čitala kad sam sama u sobi, nego razgovarala s nekim. Ljudi su općenito zatvoreni kad je riječ o seksualnosti, a pogotovo kad je povezana s osobama s invaliditetom. Neki to smatraju čak degutantnim kao da mi nismo ljudska bića – rekla je druga.

Većina se također složila s tim da bi za savjet najprije pitali roditelje ili školsku psihologinju. Pritom je jedan mladić rekao da je s roditeljima počeo razgovarati o vezama.

– Pričali smo o tome što bi bilo kad bih imao curu, jesam li spreman za vezu s nekim i slično, ali ništa više od toga – komentirao je.

S druge strane, neki pomoć ne bi mogli potražiti ni kod kuće.

– S roditeljima o tome uopće nisam smjela pričati jer su mi rekli da to nije za mene. Rekli su mi da ništa o tome ne moram znati. Htjela sam ostati trudna i imati dijete, ali bilo mi je neugodno uopće to reći mami – rekla je jedna od djevojaka.

Skupina mladih osoba s invaliditetom tako mi je u tek nekoliko minuta razgovara dala do znanja da se kao pojedinci rijetko usuđuju pričati o seksualnosti. Što zbog srama, a što zbog straha kako će drugi reagirati. Kako kažu, općenito ih se kao osobe s invaliditetom doživljava kao aseksualne odnosno kao osobe koje nemaju seksualne misli i potrebe i kao osobe koje svoje seksualne želje ne mogu realizirati.

Podrška obitelji i društva najvažnija za nošenje s izazovima u adolescenciji

No, treba imati na umu da potiskivanje osjećaja i strah od razgovora o važnim temama mogu djelovati loše na mentalno zdravlje pojedinca. Pritom je posebno osjetljivo razdoblje adolescencije kada mladi otkrivaju nove stvari o svom tijelu, a zasigurno se puno teže nositi s izazovima kad u podsvijesti razmišljaš o zgražanju okoline i kad ti bojazan od tuđeg mišljenja stvara prepreku u zdravom tjelesnom i seksualnom razvitku.

Kako ističe prvostupnica psihologije koja radi u Udruzi osoba s invaliditetom Bolje sutra grada Koprivnice **Klara Kerteši**, poznato je da su psihološke promjene u adolescenciji povezane sa zajedničkim djelovanjem bioloških, socijalnih i kulturalnih čimbenika. Objašnjava da je adolescencija razdoblje tijekom kojeg se događaju nagle hormonalne promjene praćene i promjenama u izgledu, razini pobuđenosti odnosno budnosti, kognitivnim procesima, slici o sebi, interesima, prioritetima, kao i promjenama u doživljavanju socijalnih odnosa i socijalne okoline. Hormonalne promjene uvod su u spolno sazrijevanje koje je praćeno paralelnim cjelokupnim tjelesnim rastom adolescenata te sazrijevanjem spolnih organa i spolnih karakteristika. Proživljavanjem tih brojnih promjena koje su pod utjecajem povećane razine hormona i različitih situacijskih činitelja, adolescenti u prosjeku imaju nestabilnije osjećaje i raspoloženja od odraslih, nastavlja Kerteši.

– Ako je okolina od adolescenata zainteresirana i upućena u promjene koje oni prolaze, oni će kroz to svoje razdoblje života proći mnogo lakše nego što je to slučaj u okolini u kojoj nemaju podršku i razumijevanje. Jednu od ključnih uloga ovdje ima dinamika obiteljskih odnosa, a u povoljnijoj poziciji su oni adolescenti koji imaju tople i zaštitničke odnose sa svojim članovima obitelji. Mladi koji potječu iz takvih obitelji će se lakše nositi s izazovima koje nosi ta dob i vjerojatno će biti dovoljno otvoreni razgovarati s roditeljima, drugim članovima obitelji ili nekim drugim odraslim osobama o seksualnosti i odgovornom seksualnom ponašanju. No, nisu svi te sreće da potječu iz obitelji i socijalne okoline koje im pružaju pomoć i podršku kada im je ona potrebna te kada ih potražuju – ističe Kerteši.

Stoga za seksualno zdravlje i razvoj adolescenata, osim njih samih i njihovih obitelji, odgovornost snosi i društvo iz kojeg adolescenti potječu.

– S obzirom na to da se radi o razdoblju povećanog spolnog nagona te bujice svakojakih promjena, od fizičkih do psihičkih i socijalnih, mladi su skloni nepovoljnim, nepromišljenim i rizičnim ponašanjima kao što su primjerice stupanje u spolne odnose bez kontracepcjskih sredstava, loš izbor partnera, konzumiranje alkohola i droga, delinkventno ponašanje, loš obrazovni uspjeh ili nemotiviranost za obrazovanje, loše prehrambene navike ili provođenje strogih dijeta – govori Kerteši i dodaje da je zbog toga važno pojačano uključenje ostatka društva u razvoj adolescenata kroz metode edukacija, savjetovanja te psihološke i socijalne podrške kako bi se što uspješnije nosili s izazovima koji im nosi to razdoblje.

ILUSTRACIJA / IZVOR: PIXABAY.COM

Važnost socijalnog dijaloga za sprječavanje rizičnog ponašanja mladih

Uvođenje socijalnog odgoja u škole jedna je od mogućih metoda za dijalog s adolescentima o seksualnim temama, nastavlja Kerteši i dodaje da se ne bi trebalo na tome zaustaviti s obzirom na to da je u zemljama u kojima se ono provodi već dugi niz godina pokazano da adolescenti često izlaze iz škola s pogrešno shvaćenim ili nepotpunim informacijama vezanim za seksualnost, kao primjerice u SAD-u. Kerteši pritom izražava kritičnost i prema religioznim zajednicama koje su sklone promovirati apstinenciju od seksualnih aktivnosti do neke kasnije odrasle dobi, odnosno do ulaska u brak, a istovremeno mladima ne nude informacije o zdravoj seksualnosti, već potenciraju osjećaj srama i neznanja o vlastitoj seksualnosti što je svakako kontraproduktivno za emocionalni i psihički razvoj mladih.

– S mladima je potrebno voditi otvoreni dijalog, dati im do znanja da se mogu slobodno i bez straha od osuđivanja obratiti odraslima kada imaju bilo kakva pitanja vezana za vlastitu seksualnost i spolno zdravlje. Kao društvo smo još dosta zatvoreni i stisnuti kada se potegne pitanje seksualnosti, no to ne znači da ne postoji mogućnost za napretkom i da ne bismo trebali razmišljati kako bismo mogli svojim mladima pomoći da imaju lakše putovanje prema odrastanju nego što je ono bilo prošlim generacijama, što se tiče mogućnosti primanja provjerenih i ispravnih informacija o seksualnosti – objašnjava.

Kao moguće strategije nošenja sa seksualnim izazovima Kerteši navodi i otvorene razgovore ili radionice koje bi vodili stručnjaci, a u kojima bi mlade podučavali vještinama za nošenje sa seksualnim situacijama. Također, nužno je postojanje službe podrške koja bi mladima davala provjerene informacije o seksualnosti i spolnom zdravlju te im davala savjete.

– S obzirom na to da se seksualnost ne može odvojiti od ostalih izazova koje mladi u svom razdoblju odrastanja osjećaju, bilo bi poželjno da smo kao društvo otvoreni pružiti pomoć i oko ostalih problema i izazova na koje mladi nailaze – govori Kerteši i tom prilikom ističe zanimljivo istraživanje kojim je dokazano da se visokorizična ponašanja mladih mogu smanjiti kada se radi na jačanju njihovih socijalnih vještina, povezanosti sa zajednicom i samopoštovanju. Na taj način se potiče razvoj njihovih socijalnih vještina koje su važne za njihove obrazovne, profesionalne i poslovne mogućnosti.

– Dakle, zaključila bih da je jako važno s mladima otvoreno pričati o seksualnosti i spolno aktivnom, odgovornom ponašanju pri čemu mlade treba doživljavati kao autonomne jedinke koje su sposobne snositi odgovornosti za svoja ponašanja, a na nama je da im omogućimo pristup ispravnim informacijama te podršku kada im je ona potrebna. Na taj se način suzbija mogućnost od neželjenih, rizičnih trudnoća, dobivanja spolno prenosivih bolesti te posezanja za ostalim rizičnim ponašanjima koje mlade može obilježiti za cijeli život i bespovratno im ugroziti zdravlje ili onemogućiti im bolji život. Također, takva socijalna okolina je pogodna za razvijanje zdravog samopoštovanja mlade osobe koja će dalje hrabro kročiti kroz život – ističe Kerteši.

Uz manjak kvalitetnog razgovora do još veće nesigurnosti

Zatvaranje u sebe odnosno nedostatak kvalitetnog razgovora o seksualnosti može dovesti do još veće nesigurnosti osoba s invaliditetom, slaže se Kerteši.

– Ako osoba ima nisko samopoštovanje, ona najvjerojatnije smatra da iz nekog razloga nije dovoljno dobra u nečemu, često se toga srami i nije joj ugodno te svoje nesigurnosti dijeliti s drugima. Znači, ako u startu imamo osobu s niskim samopoštovanjem, slabije su šanse da ona potraži pomoć te da se nekome povjeri, nego kada je u pitanju osoba sa zdravim samopoštovanjem. U tom slučaju, važnu ulogu preuzimaju stručne osobe, psiholozi ili stručnjaci iz drugih pomagačkih struka – objašnjava.

Redoviti individualni rad s osobom obično rezultira dobivanjem njegova ili njezina povjerenja, a kao mogući konačni rezultat može biti otvaranje osobe i o tako osjetljivim temama. S druge strane, ako se osoba osjeća da se nema kome obratiti kada ima neke nedoumice, strahove ili samo iz puke znatiželje o nekim temama, postoji opasnost od dva krajnja ishoda: pojedinac može razviti depresiju ili može posegnuti za rizičnim oblicima ponašanja. Kako ističe Kerteši, iz tih je razloga važno prepoznati probleme s kojima se osoba suočava te na njih reagirati na vrijeme.

– Nije uvijek moguće da te probleme otkriju stručne osobe pa su uvijek od velike koristi članovi obitelji, poznanici, prijatelji i svi ostali s kojima osoba dolazi u doticaj. Važno je ne zažmiriti oči pred problemom, već na njega reagirati i usuditi se tražiti pomoć – ističe.

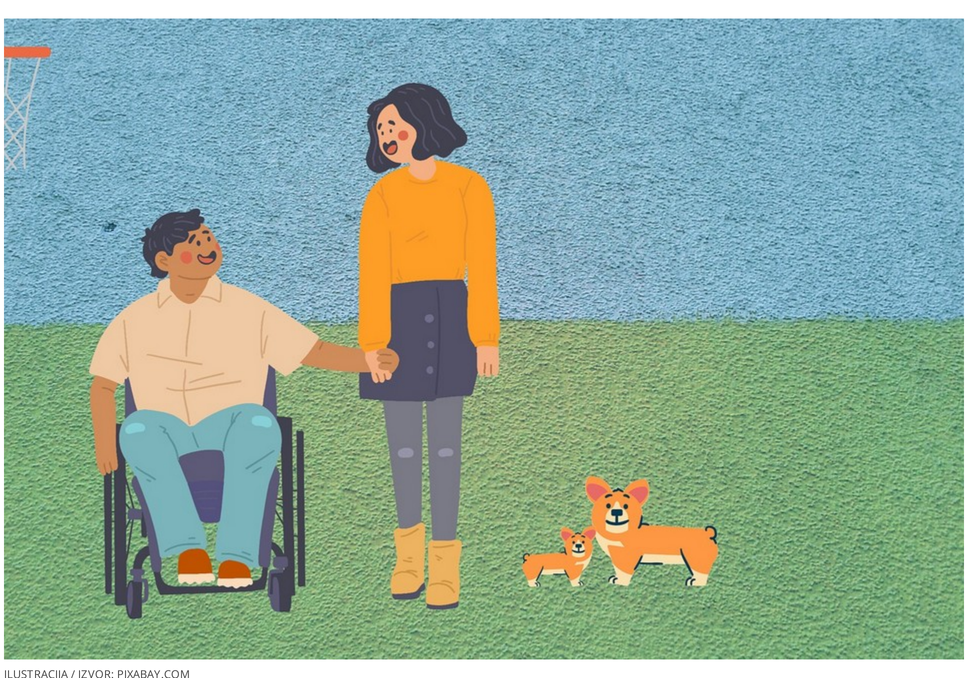
ILUSTRACIJA / IZVOR: PIXABAY.COM

Osjećaj manje vrijednosti kao posljedica isključenosti iz društva

Mnogi se adolescenti osjećaju kao da ne pripadaju svojem društvu, kao da ih nitko ne može razumjeti i kao da su sami sa svojim mislima i osjećajima. Ipak, kako navodi Kerteši, temeljna razlika između osoba bez invaliditeta i adolescenata nasuprot osoba s invaliditetom je u tome što je taj osjećaj kod osoba s invaliditetom trajan dok kod ostalih adolescenata dođe i prođe.

– Zašto je tome tako? Zato što osobe s invaliditetom nose svoje dijagnoze cijele svoje živote. One uključuju zdravstvene tegobe, a društvo u kojem živimo i dalje nije naročito tolerantno na one koji iskaču od prosjeka, naročito ako su tjelesno i intelektualno slabiji od prosjeka – ističe.

Ta društvena netolerantnost je vidljiva s obzirom na razinu uključenosti osoba s invaliditetom u društveni, radni i građanski život. Iako su osobe s invaliditetom u ranijoj fazi života relativno uključene u društvo, kada izađu iz sustava obrazovanja često budu – “izgubljene u društvu”.

– Osim udruga, nema nekih mehanizama koji bi prepoznali njihove poteškoće, pokazali razumijevanje i pružili njima i njihovim obiteljima pomoć i podršku u daljnjem životu. Zato osobe s invaliditetom često ostanu zatvorene u svojim domovima s roditeljima o kojima su financijski i emocionalno ovisne, nezaposlene, bez partnera ili partnerice i mogućnosti osnivanja svoje obitelji te izolirane od prijateljskih odnosa. Osjećaj manje vrijednosti je logična posljedica takve višestruke isključenosti koja nerijetko traje cijeli život – naglašava.

Kako je seksualnost tema s kojom se društvo generalno nerado bavi, ne začuđuje da je ona često zapostavljena kada su u pitanju osobe s invaliditetom. Važno je naglasiti da su osobe s invaliditetom osobe koje imaju određene zdravstvene teškoće, no imaju iste potrebe kao što ih imaju i drugi ljudi. Također, imaju potrebe za bliskošću, seksualnim odnosima, osjećajem majčinstva i očinstva te u konačnici osnivanjem vlastite obitelji.

USTUPILA KLARA KERTEŠI.

– Osobe s invaliditetom jesu osjetljivija skupina kada se radi o nizu društvenih pitanja pa također i kada se radi o seksualnosti. Primarnu pomoć i podršku trebali bi dobivati iz vlastitih obitelji, ali ne na način na koji im članovi obitelji najčešće pomažu, a to je da rade stvari umjesto njih samih, već da ih pripremaju na samostalnost i neovisnost, da ih pripremaju za život. Također, emocionalna toplina i otvorenost za razgovor od strane članova obitelji su i ovdje ključne kao što je to slučaj i kod drugih društvenih skupina i bilo kojih društvenih problema. Takva podrška i potpora pruža im mogućnost da se razviju u osobe sa zdravim samopoštovanjem koje nemaju straha u suočavanju s novim stvarima u životu kao što su: učenje novih stvari, traženje posla, upoznavanje s novim ljudima u životu, pokušavanje stupanja u romantične odnose i slično – nastavlja Kerteši.

Kerteši ovdje upozorava da je za njihovu što bolju integraciju u društvo odgovorno i šire društvo, od obrazovnih do ostalih institucija koje bi trebale biti osjetljivije za njihove potrebe nego što to trenutno jesu.

– Smatram da bi društvo na svim slojevima trebalo pokazati više tolerantnosti i razumijevanja prema osobama s invaliditetom, kako aktivnosti koje trenutno rade udruge koje se bave tom skupinom ne bi više bile presudne za njihovu uključenost u društvo. Osobe s invaliditetom često nas traže da ih samo poslušamo i budemo im podrška pa možemo od toga svi krenuti, a nadalje bi bilo poželjno organizirati više edukacija i radionica koje će se baviti benefitima razvijanja zdravog samopoštovanja, osamostaljivanja u obavljanju svakodnevnih poslova, zapošljavanja, brige o zdravlju, brige za vlastiti izgled, druženja, sklapanja romantičnih odnosa i tako dalje – govori Kerteši.

Sve u svemu, društvo bi trebalo preuzeti veću odgovornost za zdravlje osoba s invaliditetom, kako fizičkog tako i psihičkog, te se ovim temama ne bi trebale baviti samo lokalne udruge, već bi to trebao biti zadatak i obaveznog obrazovnog sustava.

– Također, smatram da bi trebale postojati institucije koje bi osobama s invaliditetom pružale sustav podrške tijekom cijeloga života, a ne samo tijekom obrazovanja. Državne institucije bi se trebale pobrinuti da ova društvena skupina ne bude više na margini društva nego da bude njegov ravnopravan dio – zaključuje Kerteši.

Članak je napisan uz financijsku potporu Agencije za elektroničke medije temeljem Programa ugovaranja novinarskih radova u elektroničkim publikacijama.

VIŠE S WEBA

Kolege se opraštaju s ubijenom trgovkinjom: Bila je dobra, divna žena

Kakvu je sudbinu doživio čovjek koji je odbio salutirati Hitleru?

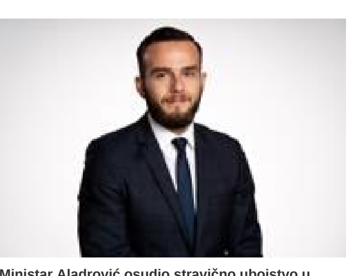
Ministar Aladrović osudio stravično ubojstvo u Splitu i izrazio sućut obitelji žrtve

Gradska straža Požega u OŠ „Mladost“ Jakšić

Boris Vujčić: Uvođenjem eura hrvatsko će gospodarstvo imati veću otpornost na krize, što će se pokazati već na slijedećoj koja dođe

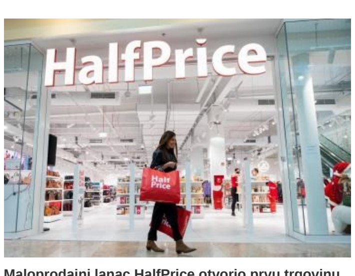

Maloprodajni lanac HalfPrice otvorio prvu trgovinu u Zagrebu

Sponsored by Midas

© 2015. - 2021. Drava-info. Sva prava pridržana.